

ПЕРЕДПЛАТА на „РУСЛАНА“

виносити: в Австрії:

на цілий рік 24 К
на пів року 12 К
на чверть року 6 К
на місяць 2 К

За границею:

на цілий рік: зі щоденною ви-
сылкою 7 доларів або 14 рублів;
з висылкою двічі в тижні 6 до-
ларів або 12 рублів; з висылкою
що суботи 5 доларів або 10 руб.
Поодинокі числа по 10 сотків.

Телефон Редакції ч. 1484.

Конто почт. щадниці ч. 98.704.

РУСЛАН

християнсько-суспільний дневник.

„Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш,
бо руске ми серце і віра руска.“ — З Русланових поштів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня крім
неділь і руских свят о 5 год.
по полудні. — Редакція, адміні-
страція і експедиція „Руслана“
при ул. Хмельовського ч. 15, II
поверх. Експедиція місцева
в Агенції Соколовського в паса-
жі Гавсмана.

Рукописи звертає ся лише з
попередню засторогу.

Рекламації лише неопечатані
є вільні від порта. — Оповідки
звичайні приймають ся по ціні
20 с. від стрічки, а в „Надіслан-
нім“ 40 сот. Подяки і приватні
донесення по 30 сот. від стрічки

Покиньмо високопарні мрії!

(Δ) Балканські події, несподівані і нечу-
вані в історії успіхи оружя держав Балкань-
ського Союзу, викликали в політичних кругах
живе зацікавлене і широкі прозвіри, про мо-
жливе уладжене відносин державно-політи-
чних на балканському півострові. Заговорили
полуднево-словянські і румунські політики,
бож їх, яко найближших сусідів, а навіть бли-
зко споріднених з балканськими народами,
найближше обходять і доторкує ся доля бал-
канських держав.

Розговорили ся і розписали ся Поляки
також із сеї нагоди, що Європа має темний
похорон справляти „хорому чоловікові“ і ба-
жали би замість того, що тепер вмирає і має
бути зложений у могилу, воскресити давно
уже похоронену рідчизну, а як свого часу
все в бутній своїй уяві числили на Наполео-
нів, так і тепер сподівають ся вихиснувати
дипломатичні корони і можливу воєнну
завершу для себе.

Можливість австро-сербської війни задля
будучності сербського правительства насуває
польським політикам. усякі думки, мрії і роз-
важування на той можливий випадок, як запе-
вняють деякі круги, що Росія виступила би
з допомогою для Сербії, а тим самим вдала би
ся у воєнну розправу з Австро-Угорщиною. І
тут починають усякі польські політики і дзе-
вняки важити всякі можливості та деякі з
них, пересякли від довшого часу русофіль-
ством і новославізмом, наперед обчислюють
можливі висліди такої воєнної розправи. По-
біда тридержавного союзу для тих всеполь-
ських новославістів і подільських русофілів не
є бажаною річю, бо на той випадок, так они
думають собі, Пруси загорнули би Польщу
по Варшаву, а Австро-Угорщина імовірно бо-

дай Волинь і Поділля. Такий вислід, на їх
думку, вийшов би на шкоду польського, а на
користь і скріплене українсько-руського живла
в Австро-Угорщині. Тимто радше бажаною
для них була би перемога Росії, по котрій они
сподівають ся числового скріплення польського
живла і самоуправи для него в царстві.

Під впливом балканських подій розогни-
ло ся також буйне маячене деяких наших
„політиків“ і „неполітиків“ і з того приводу
вже й у нашій суспільності дехто намагає ся
розвести високопарні розумованя і принади
мрії про будучину нашого народу. Перед се-
ма роками оден з великих політиків наших,
посол до парламенту, переносив уже на стов-
бцях „Діла“ „український центр до Києва“, і
живий історичний правді в очи перечеркував
усі заслуги Габсбургів около відродін нашого
народу в Галичині. Небавом студеною струєю
облили его розгорячену буйними мріями го-
лову події на російській Україні і мабуть не
тужить він уже за здійсненем свого помислу,
як і не відгребує давнішого свого укладу
Staatsrecht-y.

Нинішнє положення міжнародне розбу-
дило уяву навіть якогось „неполітика“ у Ві-
дні, котрий листом зверненням до редакції
„Діла“, „в просоті своїй душевній“ (его вла-
сти слова!) чудує ся осуджуванню т. зв. „ру-
софільської орієнтації“ Поляків, а не маючи
спромоги „зрозуміти дооре, що ми влиство
завдячуємо Австрії і які підстави маємо ми,
щоби безкритично (?) втягувати цілу буду-
чність нашої нації з тою державою“, бажав
своїм листом викликати серед нашої суспіль-
ності „самостійну думку“ тих, що її мають,
„а не по льокайському (?) плентають ся за
непровіренними (?) доктринами нашої по-
літики“.

Безуспішність наших представників у

Відні, спричинена, як ми вже нераз виказали
фактами, у великій частині власною неспосіб-
ністю політичною, доводить сего „неполітика“
до так уже у нас ославленої „політики
розлуки“, що він уже лякає ся того, „як ці-
лий світ релетує про наше теляче австро-
фільство“ і готов, як сей примхотавий хло-
пець, що „на злощє babci odmroził sobie ucho“,
піти за тими високарними мріями „русофіль-
ської орієнтації Поляків“, як каже наша на-
родна приповідка: „нехай буде гірше, аби
инше“.

Хвиля занадто поважна, а народна спра-
ва занадто важна, щоби так легкодушно за-
бирати ся до справи сеї, як се робить „непо-
літик з Відня“. Хто критично перейде в
думці наш народний розвиток за більш як
століття в Габсбурзькій державі, не може мати
віякого і найменшого сумніву, що при всіх
ще недостатках і недомогах, яких тут зазнав
наш нарід, маємо спромогу розвивати нашу
рідну мову і літературу, нашу самостійну на-
родність, нашу культуру і господарське житє,
наш руско-католицький обряд, маємо право
бути собою і тому геть із високопарними
мріями!

О. Осип Фацієвич.

Ferrer redivivus.

(Дальше).

Таким робом „модерна школа в Еспанії,
яку оснував Ф. Феррер, стала вже видавати
свої гарні овочі“. Однак се „не давало спо-
кою потомкам інквізиторів. Використувано
всяку нагоду, щоби знищити раз розпочате
діло, діло правдивої освіти народу і вкінці
таки вдовольнили свої бажання. Присудили Фер-

рера на смерть і бодай на найближшу пор-
підкопали его діло.“¹⁾

Тому то з нагоди виставлення пам'ятника
Ферреру в Брукселі пише ось як про свого
великого вчителя „Прапор“. На п-м'ятнику
виписані слова: „Останньому мученикови
в і л ь н о ї ш к о л и Франціскови Ферреру“.
Чи справді останньому? Чи не буде вже му-
чеників вільного навчання?... Тому те реакція
і попи так тремтять перед его іменем блідні-
ючи, коли висказує ся імя Франціско Феррер.
Ненавдять его за те, що образовав діти і
молодіж на вольних і духом незалежних
людей. Найсвітлю його генія (!?) світлит
нашому журналові“²⁾

Се подані виїмки лише зі самого „Пра-
пора“, що ж доперва казати про соціалістичні
та вільнодумні органи в роді „Землі і волі“,
„Гр. Голосу“ і „Діла“, котрі розпинаючись за
Феррером і его псевдо мучеництво, зовсім не-
двозначно заявлялись за системю его шкіл,
величаючи безконфесійність дітей одного з
редакторів і закидаючи клерикальне назади-
цтво та обпоганюючи всякі святотці дорогі
всякому віруючому, почавши від Христа а
скінчивши на святих отцях. Тому ті сторон-
ництва, як ліберали, соціалісти і радикальна
партия, котрі стремлять до в і л ь н о ї ш к о л и,
являють ся „Прапором“ найсимпатич-
нішими.³⁾

Тому то і появу книжки Толстого під
заг. „Думки про народне образуманнє“ в у-
країнським виданню учительської спілки в Ко-
ломії, в котрім сказано, що „одиноким кріте-
рієм педагогіки повинна бути свобода, значить
ся вільна школа“, українська критика
приняла її прихильно, як „Гр. Голос“ ч. 3,
так і „Діло“ ч. 77, в 30. III. 1912.

О скільки сей научний метод спадщини
по Феррері є розумний і корисний, щоб зу-

Значіне М. Лисенка для України-Руси.

Після похоронів М. Лисенка починають у
нас пригадувати ся над тим, яку безконеч-
но велику втрату поніс наш нарід, починають
розуміти, чим був для нас Лисенко. Однак
не так то ще легко зібрати все, щоби оцінити
належно его значіне для України-Руси. Вель-
ми влучну оцінку покійника, яко душі укра-
їнської громади, подав п. з. „Інтимна Сила“
відомий наш письменник С. Єфремов у „Ра-
ді“, а що сей дневник мало приступний ши-
роким верстам нашої суспільності, тимто й
наводимо тут отсю характеристику віщого
нашого Бояна, котрий так став популярним і
так загально відомим та високо цінним та-
кож по всій Австрійській Україні.

Редакція „Руслана“.

Інтимна Сила.

Усі наші хоч і як загальні та пекучі
справи відступають під сей час геть далеко
перед одною подією. Вибори, війна, нові втра-
ти і придбання українства, щоденний клопіт,
велике і мале — усе житє для нас сконцен-
трувало ся тепер в одній коротенькій, але жа-
хливій змістом фразі: помер Микола Лисенко.
Ся величезна національна втрата потьмарила
й покрила собою все инше, немов спинилось
все житє, і просто нема тепер сили говорити
про щось, писати на інші теми, думати про
інші справи. Перед сим фактом стоїмо тепер,
від него ще довго не відійдемо, поки зможе-

мо збагнути всю вагу сеї нової, несподіваної,
як гім з ясного неба, втрати.

Так, несподіваної. Не вважаючи на по-
хилий вік небіжчика, ніхто якось не міг і в
голові собі покладати, що розвязка сего ко-
штовного житя стоїть так близько. І до сего
привчав нас сам Лисенко. Близко двох десят-
ків років я знаю его — і знаю все однакові-
го: і в образ, і настроям, і інтересами. Зав-
сїгда привітний, веселий, завсїгда чулий на
всякі особисті й громадські події, завсїгда пе-
ренятий українською справою та інтересами —
він наче не мінявся зовсім, наче й старість
з єї нудюгою, слабостями, старечим невдово-
ленем забула про него, обминаючи его почти-
во. Прекрасне одухотворене обличчє, струнка
юнацька постать, живий інтерес до живого жи-
тє — се був чудовий у своїй дозрілості образ
немов справжній ідеал дозрілого люковини. І ми
звикли бачити его завсїгда однакового, не-
змінного; ми знали, що як сонце на небі, так
є Лисенко в Києві, ми якось навіть не зага-
дували навіть про те, що приїде час, коли
его не стане... Бувало, а надто останніми ча-
сами, небіжчик жалів ся на недугу, але се
йшло якось мимо ушей: дико було й уявити
себе без Лисенка. І ні я, що кілька днів то-
му розмовляв з ним про київські вибори, ні
ті, хто бачили его в виборчій комісії 18.
жовтня ст. ст., або на ліквідаційних зборах
теж небіжчика Українського Клубу, або 23.
жовтня в українському театрі — і в думку
собі не брали, що тут витає вже смерть, що
досить дуснути якийсь маленький жилці — і
порване житє дорогоцінне. І от коли се стало
ся, то перше вражінє справді було подібне до

грому з чистого, ясного неба. Вірати не хоті-
лось, здавало ся, що се дикий якийсь жарт
або сон страшний, який от-от розвіє ся і не
лишить по собі нічого, окрім хвилини прикро-
го спогаду.

Та ні — не розвіє ся... Жхливий факт
став ся: дійсно так — помер Микола Лисен-
ко. І зринає зараз же перше питаннє, чи розу-
міємо ми, кого позубує Україна, чи зможе-
мо зміряти всю глибочину своєї втрати, чи
зважаємо вагу сеї смерті — ми, приголош-
шені страшною звісткою, розбиті першим вра-
жіннєм наглого грому? Не можвав на велетня
дивитись поблизу, треба одійти від него в пер-
спективу, і тільки тоді визначать ся его
могутчі форми. Так і з Лисенком. І я певний,
ми ще не зовсім зміркували й не зважали до
ладу, кого втратив рідний край, і тільки зго-
дом почуємо се з усім тим боєм, якого
може завдати тільки велика національна
втрата.

Се справді національна втрата, яка ви-
ходить навіть далеко за межі нашого тепе-
рішного національного життя. Письменник,
учений, громадський діяч в українстві все-
таки відомі тільки в вузькому колі свідомих
або до свідомости близьких людей. Ширше
коло прихильників обіймає наш театр, і укра-
їнські артисти більше популярні, ніж інші
діячі. Але й театр зв'язаний з місцем, і тіль-
ки вільна пісня українська невпинною хвилею
розносилась по всій Україні й далеко за єї
межами, не знаючи собі припону, ні перешко-
ди. І разом з нею розносило ся й імя вели-
кого творця єї.

Ми не говоримо навіть про Київ, де й

мала дитина чула мабуть про Лисенка, але
сьміло можемо сказати, що нема культурно-
го кутка на Україні, куди не заходили Ли-
сенкові збірники пісень та композицій, де б
не співано его творів де б не брєніла чудова
мелодія Батька української музики. Ми всі
недавно, підчас ювілею 1903. року, сего
справжнього сьвята української пісні, були
самі свідками тої широкої популярности і
слави, яку здобув собі Лисенко і тут, і за
кордоном. Королівська зустріч, яку справила
єму наддністрянська Україна, і пишне сьвято,
що спорудила на его честь тутешня Наддні-
пряньська — наочно показали, як широко его
знають і глибоко шанують. Люди далекі від
українства, байдужі і холодні — всі прий-
шли тоді до гурту привітати українського
Кобзаря; усіх заповнив він силою свого та-
ланту, зачарував прекрасною мелодією. І
тим самим Лисенко був одним із найдужчих
пропагаторів українства, що своєю непере-
можною силою здобував для него все нові й
нові позиції навіть там, куди иншим діяч-
ам було і достуניתися. Де не була ні нау-
ка, ні письменство, де спинав ся розум і
льоґіка — туди йшло сьміло мистецтво на-
ціональне, рідна пісня, почуття — і перед ни-
ми розкривали ся і двері й душі, м'якли сер-
ця і приймали віщого посланця національно-
го відродження України. Мистецтво, з легкої
руки небіжчика, було, скажу так, ніби тим
передовим загонем, авангардом українства,
що підготовляв дорогу иншим національним
формам та домаганням. Богато з національно
свідомих людей перші вражіння свого націо-
нального „я“, перший крик свідомости відо-

мів виховати людей морально сильних і по-кладаючи свої надії на себе⁴⁾ що любив правду і справедливість і т. д.⁵⁾ про се може доведеться зі становища етично-морального коли обширніше сказати — тепер лише натакою про ті справи, о скільки вони відносяться до самої особи Феррера і до того ферреризму, що свого часу був стільки на-робив шуму і в нашій пресі, та котрі то від-гуки в ряди годі і досі появляються, мов тая хронічна нестрасність.

Що ліберальна наша преса всякої яркій-шої і темнішої краси так явно симпатизує з феррерівською вільною школою, про те і дивоти великої не може бути. Від чогож бо ествує „інтернаціональна ліга раціонального виховання молодіж“, котрої почетним пред-сідником є Анатоль Франс?! Тепер вже й зрозумієм, чому він дав знак, щоби страчене Феррера вважати замахом на навчання саме та на школи, непояснюючи ані відкриваючи, яка то наука подає ся у тих вільних школах. Не даром також і на XIV. вільнодумнім кон-гресі в Празі 1907 р., на котрім був присут-ний і сам Феррер, їдив зі своїми прихиль-никами, кількома редакторами і студентами п. посол Кирило Трильовський. Се ті конгресисти рознесли у нас той клич за вільними, та рідними школами, котрі лише до часу но-сять таку скромну назву, як про се висказав ся др. Щепкович в своїй брошурі п. з. „В о-бороні правди“. Тому то й прогресові тої ідеї і її поширюванню всякими можливими спосо-бами дивувати ся годі. За те подивляти тре-ба тую безлічну певність, з якою заговорив такий „Прапор“ „що ревізія процесу Феррера виказала, що він не брав ніякої участі в барцельонському повстанні. Огже засуджено і розстріляно невинного. Справді! Новочасний мученик!“⁶⁾ За тую его невинність стояли також свого часу і всі наші вільнодумні ча-сописи з „Ділом“ на чолі. Хто не вірить, най перегляне тогочасні числа а найде доволі до-казів на те.

Тому то й знов являє ся кончею рі-чю розписати ся й про переведення процесу Феррера.

Страшне знищене, котрого ареною була Барцельона, відкриває нам кроваву карту по-дій, на котрої основі видніє ім'я Феррера. За-ки дамо докладний звіт тих подій, вистарчить тепер сказати, що в тій революції вбито пре-многу людей приватних, як і органів безпе-ченства, скляни спльондровано, безчечено церкви, монахів і монахинь, спалено 80 цер-ков та монастирів — чим нанесено шкоду 30 мільонів пезетів.⁷⁾ В часі тих кровавих днів прогосило виімковий стан тодішнє лібе-рально-радикальне правительство. Проводирів революції зловлено і поставлено перед воєнний суд.

Лишень той котрого ціла публична опі-нія вважала головним справником анархістич-ного повстання, оставав довгий час на волі,

сховуючи ся під різними іменами, та шу-каючи способу дістати ся за границю і втечи.

Ізза якої причини Феррер се творить? Чогож він має схривати ся, коли чує ся не-винним, пощо втікати, коли нема свідків его провини.

Щоби поліцію спровадити на манівці, розписували міжнародні вільнодумлярі по-всіх своїх часописах, що ось то Феррер мав інтерв'ю з такою а такою особою, раз в Па-рижі, раз в Лондоні, то знова в Брукселі або Антверпії. Так се на ніщо не здало ся. Его таки зловили вночі, як втікав з міста. Пере-ведено в его домі трус і найдено відозву до его товаришів, котра без сумніву виказує, що наміром, який він хотів перевести, було пова-лене монархії а оголошене республіки.

(Дальше буде).

- 1) Прапор. Ч. 6. ст. 97.
- 2) Там. ст. 230.
- 3) Прапор. Ч. 6. ст. 97. 1912.
- 4) Там. Ч. 10. 171.
- 5) Там. Ч. 7.
- 6) Прапор. ст. 230. 1912.
- 7) І пезет менше як корона.

Просимо домагати ся „Руслана“ по всіх реставраціях, каварнях, торговлях і приведу-вати нам нових передплатників в кругах сво-х знайомих.

Допись з далекого міста.

(З кругів катехитів).

(„Побічний заняття“).

Кожний здоровомислячий чоловік пови-нен признати, що двох або і більше нараз о-бв'язків не виповняє як слід один і той сам чоловік. Бо оскільки виповняє один обов'язок, о стільки занедбає другий. Тим часом в такім прикрім положенню знаходиться більша часть руских оо. сотрудників і катехитів по містах. Не буду говорити о тім, чи ово так має бу-ти, бо люди на всьо найдуть оправдане, хо-тяби неумістне.

Ну хоча згадувати і тих, що мусять шу-кати побічних занять, щоби якомсь серед ви-нішньої дорожничі видихати. Але годі знов усе складати на карб можливого естовання. Хто має сталу посаду катехита, або сталу по-саду доброго сотрудництва, того виправдати буде тяжко і то не тому, щоби такому жа-лував хто більше крейцарів — але тому, що через се тратить дуже справу науки релігії і провадження молодіж в кіншних ворожих церкві і релігії часах. Хто добре розуміє о-бв'язок катехита, той з певністю не найде багато часу на інші заняття поза катехитурою. Хто хоче сповнити належито обов'язок кате-

хита, той повинен слідити цілий теперішній рух в літературі, філософії та взагалі житє людське, той повинен бути ознакочений з минушиною і теперішністю і після того на-ходити середники відповідні і методу прова-дження молодіж. Нані за мало є задати з книжки з відси-доти — або хочби се і пере-повісти, але потреба при тім навести докази набуті власною працею (читанем і ознако-мленем з відповідною лектурою). Ученикам треба найти до читання відповідні книжки, та научити їх, як належить читати таку книжку. Або згадаймо про екзорти! Та се страшна праця, сказати добру екзорту, щоби нею за-няти молодіж і не виказати ся убожеством перед нею та професорами.

А до того всего треба великої праці над самим собою, так що о бічних заняттях не повинно бути і мови. На жаль деякі люди не хотять сего розуміти та ще обиджають ся як порушити публічною сво слабу сторону. Знаю одного о. катехита, що рівночасно був сталим катехитом при школі виділовій, суплентом в гімназії, урядником в касі, настоятелем в бурсі, а другий був сталим катехитом в на-родній школі II. класи платні, суплентом в гі-мназії, сотрудником на фонді приватного на-дання, префектом захристі і настоятелем од-ного заведення. І прошу мені сказати, чи се можливе, щоби так обтяжений різнорідними заняттями чоловік виповнив всьо як слід. На-такім розірванім заняттю тратить кожда нау-ка і підринає ся здоров'я. А яка вийде в-такої опіки молодіж, не треба і казати.

Нані грозить нам небезпека з ріжних сторін. Одні раді би релігій стерти з лиця землі — і потягнуті за собою передовсім мо-лодіж, другим не до вподоби наш обряд, бо він стоїть поки що на перепоні винародовле-ня Русинів. Для того руский катехит, котрий не має ніякої піддержки з боку польских вла-стей, може лиш мазольною працею виховати як слід свою молодіж.

Тому наші міста і містечка так дуже занедбані з оглядом на виховане в своїм о-бряді і народності, бо підстава народу — мо-лодіж є полишена доброго проводу. Польські катехити закладають братства між молоде-жю, не жалують часу на частішу для ді-тий-сповідь і ріжнорідні з парадом богослу-ження — бо мають на се час — А наш кате-хит будучи рівночасно сотрудником і ще я-ким урядником, не може всемо вдоволити.

Найвищий проте час нелучити катехи-тури з сотрудництвом, бо на тім лише тра-тити віра, обряд і народність — і тому нема що дивуватись — що нас Русинів по містах чим раз менше.

З делегаций.

Вчера розіслано звіт маргр. Баквегема, зладжений для комісії заграничних справ

австрійської делегачії. Згадаю в ній з поди-вом про побіди злучених балканських держав і зазначено, що з нагоди зав'язу Солуня і приступу до Царгорода війна сама собою добігає до кінця і надійшла хвиля на почин посередництва, приготованого при без-настанній стичности великодержав, однак під-услівем, що воюючі держави сего бажають. Комісія в повні годіть ся на се, що цілю нашої заграничної політики, яка не має намі-ру експанзії, є удержане мира силно з охо-роною інтересів монархії перед всякими впли-вами і числене ся в широкій мірі з положе-нем, витвореним побідою балканських дер-жав, як також усталене основи приватного, приязного з ними порозуміння, з тим однак домаганем, щоби управлені інтереси мо-нархії в управлінню відносно не були на-ражені на шкоду.

Звіт стверджує, що міністер Берхтольд був першим правлячим мужем стану, що з парламентарної трибуни заявляв становище в справі нового положення. Розправа, яка відбу-ла ся в комісії була згідна в прихильности для розвою балканських держав, який они о-сягнули за героїство і жертви. Комісія спо-діє ся, що важні справи, що ждуть ще на розв'язку, полагождать правительство в найті-снійшій порозумінню з нашими союзниками при повнім береженню наших управлених інтересів!

З симпатією прийняла комісія признане в ехросе для становища Румунії разом з ви-сказанем бажання, щоби домагання сеї держави були уявлені. Дальше згадує звіт про за-ключення мира з Італією і про зїзд гр. Берх-гольда з маргр. Сан Джуліаном, котрий мав на цілі скріплене тісної приязни обох дер-жав, а кінчить висловленем комісією довіря міністрови Берхтольдові.

Військова комісія австрійської делегачії зібрала ся вчора. По звіті п. Козловського і короткій заяві міністра війни Аффенберга, котрий поклав ся на ехросе, виголошене в угорській делегачії, приступлено до роз-прави.

Дел. Хо ц обговорював подрбно домага-ня Сербів що до порту над Адриїським морем і стверджував, що ходять ту лише о торго-вельно-політичні інтереси, а вкінці сказав, що було би найліпше оставити Альбанію Сер-бії. Дел. Смераль (соц.) заявив, що буде голосувати проти військового бюджета.

Чернін заявив, що монархія не мо-же згодити ся на поділ Альбанії, ані на порт для Сербії над Адриїським морем.

Дел. Ісопекуль-Гречул сказав, що если управлені інтереси монархії покли-чуть румунський нарід під оруже, то сей на-рід піде на війну, не питаючи про її при-чину.

Мін. війни ген. Аффенберг з цілим натиском стверджував, що задержане під ору-жем воєнків з третього року аж до вступлення

брало під впливом Лисенкових пісень, бога-твом саме они поставили питання — „хто ми, чий сини, яких батьків?“ І не раз доводило ся стрічати нам сявоголових людей, давно одірваних від українського житя, давно заму-чених буденщиною, що не зважували ся під-нести голосу в громадських справах. Але на дні душі їх завжди теплом гріє один спо-гад: „Студентом я співав у Лисенка“ — і треба бачити, з яким виразом се говорить ся, якою теплоотою, інтимною чулотою бре-нять тоді голос у тих зморохених і розбитих житєм, покалічених людей. Видко, багато ва-жить людям сей факт якоїсь спільности з українським музикою, коли они сьвято бере-гли его в своїй душі, як найкращий спогад, як символ живого житя й ознаку далекої, любой безповоротної молодости-одрадої!...

Свою чистою, лагідною, мягкою вда-чею Лисенко, певна річ, не був борцем, — але він був неодмінною окрасою гурта борців і сам не одставав від них ніколи. Памятаю — кілька років тому одна часопись з приводу якогось свого ювілею надрукувала була авто-графи українських діячів і мене найдужче вразив був спершу один автограф, що так не припадав до мові думки про его автора. То був Лисенків автограф. Лисенко писав: „Бд-наймо ся, братаймо ся, катам в руки не дай-мо ся“ і тільки вдумавши ся у сей афоризм, я зрозумів, що инакше автор і не міг сказа-ти, що він сим висловив те внутрішнє, чим раз-у-раз жив, не вважаючи на волю лідність вдачі, на всю незлобивість натури. Так, се

дійсно натхнений Кобзар при культурному війську, Тиртей, що своїми співами надихав енергії й бадьорости борцям, підганяв одста-лих, будив заспаних, кликав до того, що ви-словив у своєму афоризмі. Я памятаю теж, яке вражіння робили на нас, молодих слухачів, концерти Лисенка і его виступи на естраді: ширше якомсь було серце, яснійші ставали іде-али волі, рівности й братерства, близькою здавала ся щасна доля рідного краю, до якої він кликав своїми натхненими мєльодіями — і жвавіше ставали ми на працю. Гро-мадянську заслугу сю дуже гарно колись о-значив був близький приятель небіжчика теж давно вже небіжчик Старицький, коли прохав у Лисенка такої мєльодії.

Щоб спалахнув огонь у крові
І забляло ся серденько м'яве,
Щоб роїлись заміри нові —
Стать до праці за чесне, за праве.

І музика Лисенкова робила се велике громадянське діло, виносячи любленого ху-дожника артиста на височині великого грома-дянина.

Але є в житю Лисенка і ще одна риса, невидна може ширший громадї, але тим цін-нійша для ближчих его товаришів. Я вже згадував про ту інтимну теплоту, якої він уділяв від себе навіть людям, що випадково з ним стрічали ся. Треба-ж уявити, якої си-ли була ся теплота в гурті близьких товари-шів небіжчика!

Щедре на таланти покоління українських

десятичників багато дало славетних діячів, що записали імена свої нестертими рисами в і-сторію українського відродження. „Мужь со-вѣта и разума“ — Антонович, голос совісти громадянства — Драгоманов, людина нау-ки — Житецький, лідар практичної роботи — Рильський, чоловік незломної енергії — Ко-ниський, діячі художнього слова — Нечуй і Старицький і т. в. — се була дійсно блиску-ча плеяда талантів, сил, міцних індивідуаль-ностей. Але без Лисенка сій плеяді чогось би дуже великого бракувало — бракувало би саме того внутрішнього зв'язку, тої інтим-ної близьости, що конче мусять єднати лю-дей, одною думкою й одними бажаннями ску-тих. І Лисенко, мені здаєть ся, як раз і за-повняв свою особю оту прогалину. Він був якраз таким внутрішнім огнем сего товари-ства, тою інтимною силою, що товаришів ді-ла перетворюла на близьких приятелів, на лю-дей органічно зв'язаних тонкими, делікатними нитками особистої приязни. Музика вносила у сей гурт тверезих діячів, людей загартува-ного діла, ту інтимну теплоту, що збиває гострі ріжки неоднакових вдач, стирає нерівности взаємин, надає дійсного, міцного духового зв'язку людям. Звичайно, люди мого поколі-ня не можуть цілком ясно уявити внутрішнє житє попередних поколінь, але мені в гурті шестидесятників Лисенко завжди уявляв ся як ота інгма сила, яко окраса, художня перлина в дорогій оправі і, коли хочете, ін-тимний осередок однодумних людей. Завсїг-ди мені здавало ся, що не хто, як він, огрій-

ливим чутєм своїм єднав їх справді в одну цілу громаду. Сю вагу Лисенка, як інтимного осередка в гурті старих товаришів, зазначив і згаданий уже приятель его з самих моло-дих літ. „Онъ, — писав про Лисенка Стариць-кий, — вообще былъ душею общества и вно-силъ въ него искренность увлеченія — и своимъ заразительнымъ весельемъ, и своей чудной игрой и даже своими усердными тан-цами. Кроме того, гдѣ Лисенко ни появлял-ся сейчасъ же составлялся хоръ, которымъ онъ и дирижировалъ“. Єднаймо ся, братаймо ся“, — не дурно Лисенко так написав у згаданому афоризмі: се було его провіден-ціальним завданням — вносити повсюду еле-мент єднання і братання, творити міцні зв'язки на те, щоби сильними силами справдати дру-гу половину афоризму... І я думаю, що ся інтимна сила, якої додавав Лисенко україн-ському рухові, яка зміцняла рідну справу, о-грівала й одухотворяла — се заслуга принай-мні не менше від его чисто художньої діяль-ности.

Знавці музики, спеціалісти, дадуть нам певне докладну оцінку Лисенка яко компози-тора та художника, вияснять, чим був він серед творців-музик. Але для нас, широкого ко-ругу его поклонників, чи не принаднійшим, ближчим і далеко зрозумілійшим буде сей образ вічно молодої душі, що була інтимною силою українського руху, его огнем і живим зв'язком, що збирала поріжнених в один гурт і звідси, з осередка, оживляла всіх одною думкою.

Сергій Сфремов.

нововишарованих рекрутів в ряди відділів, стаціонарних в Боснії, відповідає військовим законам і не є неправильним зарядженням, яке міг би дехто лучити з нинішнім поважним положенням. Досі не зробила Австро-Угорщина ніяких військових заряджень. Підчеркнув, що в монархії є замиловане міра, але якщо б мала прийти поважна хвиля, то покажеся добрий традиційний дух і свідомість обов'язку нашої армії. При дусі, переймаючим всіх офіцерів і воїнів можемо в поважній хвилі спокійно числити на армію.

Кінцеві слова міністра нагороджено живими оллесками.

По промові дел. Піттоного, Крітнера і Козловського замкнуто засідання; слідує чини.

На засіданні **боснійської комісії** австрійської делегації, під час розправи над боснійськими залізницями промовляв свільний міністер др. Біліньський і заявив, що політичні відносини в Боснії є правильні, населення є лояльно настроєне до монархії. Міністер обговорював потрібну програму будови боснійських залізниць, які будуть отримані межи Сербією та австрійськими далматійськими портами, та утворять приступ до порту Метковича або Спліта. Кошти будови намірених залізниць вивесуть 270 міль. кор., з чого 180 міль. припадає на монархію, а 90 на Боснію. Вкінці заявив міністер, що з нагоди Салканської війни утїкло дуже мале число Сербів, щоб отримати з сербськими військами, бо лише 150 осіб.

Війна на Балкані.

Кінець війни?

Порта вручила болгарському правительству безпосередню мирову пропозицію. Просьба Туреччини до Болгарії в справі завішення зброї означає в дійсності докінчення балканської війни. Болгарія перевела се, до чого зміряла, іменню, що Туреччина безпосередню до неї звертає ся з просьбою о мир. Подія є знаменна тому, що турецька держава в той спосіб сама признає ся побитою. Щож до причин, які зневолили Туреччину до просьби о мир, то шукати їх треба передовсім в політичних відносинах в Царгороді, не виключаючи партійно-політичних борб, які навіть в часі війни не затихли, тай в пересвідченню, що лівія Котальджі не буде могла довго держати ся, а по оволаді її мусіли б Болгари вмащувати до Царгорода, а вкінці важним моментом є поява холери в турецькій війську. Іменем Порти звернувся до короля Фердинанда Кіяміль паша. Рівночасно розпочала Порта переговори з Грецією і в тій цілі виїхав представник Порти до Атен.

Після париских інформацій Болгари згодять ся на завішення зброї, коли Адриано-поль, Монастир і Скутарі здадуть ся, коли Туреччина зобов'язує ся не скріплювати становища біля Котальджі і коли протягом 8 днів зачнуть ся мирові переговори.

"Daily News" доносить з Царгорода, що шеф відділу руху турецького міністерства війни заявив, що вже повздержано ворожі кроки а рівночасно доставців війська повідомлено, що всі контракти в справі достав вигасають.

Нині виїждить турецька депутація до австрійського міністра заграничних справ гр. Берхтольда. В склад депутації входять: бувший турецький міністер Ісмаїл Гакі, б. тур. міністер Джавід, б. тур. посол Гуссакін Джагид і кількох членів редакції дневника "Таван".

Туреччина, видячи свою загубленість, просить о мир. Пролів крові на Балкані, який самих Болгарів коштував около 80 тисяч вбитих і ранених, де полягла майже ціла болгарська кавалерія, 2, 4, 5, 9, 18. і 20. полк піхоти, не говорячи вже про два рази більші турецькі втрати, може заставити ся. Але чи на балкансько-турецькій цвинтарі не побують ся круки при розділі добічі? Отсе жерело непокою, який збільшав ся в цілій Європі тим більше, чим ближше підходять болгарське військо під Царгород і чим ближше до кінця війни.

3 поля бою.

"Мир" доносить, що болгарська армія перейшла оборонну лінію Котальджі. Положення Турків критичне. Битва о Котальджу тривала 3 дні і була вельми кровава.

Ген. Спандакіс телеграфує з Арти: По восьмигодинній борбі заняли ми Мецово. Турки втратили 40 вбитих, а 81 взяли ми в

полон. По нашій стороні 1 вбитий, 6 ранених. Грецька хоругва повіяла над портом Мецово.

Баламутні впрочи́м телеграми говорять про здобуття Болгарами Адрианополя, а Сербам Монастиря, однак урядового потвердження цих вістий нема.

Альбанське питання.

В париских кругах підчеркують, що європейські великодержави є згідні в тім, що Альбанія мусить одержати самоуправу. Навіть в Петербурзі уважають поділ Альбанії як річ абсолютно неможливу так, що справа самоуправи Альбанії є одною з точок загальноєвропейської програми.

Австро-сербський спір.

Сербія цофає ся. На власну руку боїть ся йти проти Австрії, а Росія лукавить. Приватні телеграми з Білорода говорять, що сербська дивізія, яка йшла до Драчу, змінила напрям походу і відійшла до Скутарі. Вістрє австро-сербського непорозуміння — здає ся — притупило ся тим більше, що навіть англійська печать ясно заявляє, що Австро-Угорщина стала би посміховищем Європи, коли би дозволила на злегковажене своєї волі Сербією.

Становище Росії.

Найдивні́ше — а рівночасно найпідлі́ше становище під сю велику хвилю займає Росія. Она то майстер в лукавстві; всім "світить баки", підбурює Сербію, обдурює Австрію, а сама нишком готується. Задержала резервистів аж до марця б. р., а німецькі часописи вже вчора оголосили, що в Росії відбуває ся мобілізація.

Знавці кажуть, що аж тепер зближає ся правдива небезпека для європейського мира. Побачимо...

НОВИНКИ.

— **Календар.** В суботу: руско-кат.: Акепсими; римо-кат.: Едмунда. — В неділю: руско-кат.: Йоанника; римо-кат.: Сальомеї.

— **Про похорон М. Лисенка** пишуть: В Соборі службу Божу правив настоятель, проф. духовної академії, о. Корольков.

У церкві були три хори. На хорах правого боку співав хор Надеждинського, з лівого — хор Яценевича. В середині був студентський хор під орудою А. А. Кошца.

Під час літургії тіло покійного стояло в лівому притворі.

Замість запричастного стиха артисти театру Садовського, що співали у хорі Яценевича, виконали чотирьохголосний концерт покійного М. Лисенка "Камо поїду отъ Лица Твоего".

Літургія була дуже урочиста.

Перед кінцем літургії у Соборі зібрали ся усі депутати з України, Росії і Галичини, представники музичного миру, громадські діячі, представники земської і городської управи, артисти київських театрів, бувші члени закритого Українського Клубу, члени усіх українських інституцій, ученики всяких шкіл і вишів.

Домовину з тілом перенесено на середину Собору, де й відправлено панахиду. На панахиді знов співали три хори. Під час панахиди перед "Со святыми упокой" промовляв російською мовою священник о. Вишневецький, в парафії якого М. Лисенко прожив двайцять років.

Промовець звернувся увагу на те, що Лисенко в своїх музичних творах спас від забуття народну пісню, ту пісню, з якою колись йшли на смерть в боротьбі за рідний край, за віру християнську наші предки як мужики, так і жінки. Богатство, сила і ріжноманітність почуття, розсипаного в творах Лисенка, примушують нас бути безконечно вдячними небижчикам за його працю. Его пісня скрашує наше життя, заставляє сильніше битись серце, підвигає нас на добрі діла. В подяку за се ми повинні молити ся за душу небижчика, бо й він, як кожна людина, грішний перед Богом.

Після останнього цілування домовину підняли депутати і громадські діячі. Віко вивели окремо.

З собору тіло було вивезено на площу, де стояли лавою студенти.

Спереду жалібною процесією йшли учениці школи М. Лисенка, котрі несли віко домовини.

Далі йшли хори, а число хористів досягало 1000 душ.

За хором несли тіло М. Лисенка. Жалібний похід рушив від собору, а на думку свідомих людей, було більш 50 тисяч душ народу.

Ніколи біля Володимирського собору не було такої сили людей.

У кінці походу йшли три колесниці, всі вкриті вінками. Всіх вінків було коло 150. На одній колесниці були виключно вінки з живих квіток.

Жалібний похід простягнувся більше ніж на верству.

Коло театру Троїцького народного дому, де грає трупа М. Садовського, похід став. Тут відправлено литію.

Український театр укрешено жалобним стягом з кресту, з великим портретом покійного. Орхестр виконав два рази "марш Дорошенка", написаний Лисенком.

Від театру похід пішов далі до кладовища. На Байковому кладовищі могила Лисенка недалеко від головних воріт на головній алеї.

Тільки внесли тіло на кладовище, як поліція заперла браму і більшої частини публіки не пустила. Після молитви домовину опущено в могилу.

Домовину положено в залізобетонній саркофаг.

Промови над домовиною Лисенка. Поки ще опустили в могилу тіло небижчика, почали ся промови. Першим говорив проф. О. О. Русов: М. Лисенко — казав він — належав до старого покоління, яке народило ся і зростало се за часів крепавства. Люди тоді ділили ся на павів, що мали всі права, і на крепаків, що ніяких прав не мали. Але одного права в сих крепаків ніхто не міг одібрати, се права — вилити свої жалі в пісні. Лисенко слухав-пісень панських і крепакських і переконав ся, що правда на боці останніх. Він перейняв ся сею правдою і сій правді присвятив все своє життя — нехай же ідеї, якими жив небижчик, перейдуть в народ і стануть провідними зірками нашого життя.

І. Стещенко в сильних і чутливих словах показав ту тяжку рану, якої зазнала Україна з смертю Лисенка. За все минуле століття в нас були тільки дві таких великі людини: Шевченко і Лисенко. Се великі творці нашої культури. Коли Україна поставить свій національний культурний храм, то перші місця в ньому займуть ці великі будівничі его, они сийти муть в сьому храмі, як два великі наші світила.

Від австрійської України прощали ся з Лисенком проф. Вол. Шухевич та О. Ніжанківський.

Проф. В. Шухевич говорив про те, що тепер не можна уявити, а тим паче засувати собі значіння для України Лисенка. Се зробить історія, зроблять цілі покоління людей. Промовець же постарав ся в кількох словах розказати про ту славу й популярність, якою користує ся в австрійській Україні імя небижчика. Всі просвітні й співочі галицькі товариства мали М. Лисенка за свого почесного члена. А в самому Львові засновано спеціальний музичний інститут імени Лисенка, котрий дуже успішно розвиває ся...

Другий представник закордонної України О. Ніжанківський зупинив ся на трох епізодах з життя М. Лисенка. Перший — коли тридцять літ тому назад Лисенко переслав у Галичину зшиток українських пісень під заголовком: Quod libet. Тоді галицькі Українці співали пісеньки німецько-чесько- і італійсько-польські. Трудно їм було зрозуміти красу рідної української пісні. Але пройшло скільки десятиліть і ся пісня опанувала всім краєм. Про се найяскравіше свідчив другий епізод: трикомфальна подорож по Галичині Лисенка під час свого 35-літнього ювілею.

Третій, найсумніший епізод, бо стоїмо над домовиною співця. "Вмер батько наш тай покинув нас"... можемо ми висловити свої почуття в сю хвилину словами того знаменитого жалібного маршу, що аложив сам небижчик...

(„Рада“).

— **Похорон І. гр. Шептицького**, як ми вже звіщали відбуде ся в Прилбичах завтра, в суботу, о год. 11-ій в ранці. Блискавичиний поїзд, котрий відїжає з головного двірця о 8-22 в ранці, задержить ся в Судовій Вишні, щоб там могли висісти пасажири, котрі відїдуть сим поїздом на похорон.

— **Яких драматичних творів треба нам?** Недавно сему звайшов ся в товаристві з наших людей: одного нашого композитора, священника-патриота і третого організатора „Прогресу“. Бесіда зійшла на театр льні представлення, яке середник до ровного нашої національної думки. З розмови дійшло ся до такого вислідку: Нам потреба драматичних творів на підкладі історичнім з доби княжої або литовської, бо твори з темами сьвітими з козащини не освідомлюють належним способом нашого народу, лиш сходять на борбу з Татарами і Поляками, а запропащують думку на наш незалежний державний устрій. Твори повинні бути 5-актові будовані на взір і відповідно домаганню німецьких драматургів (Лессінга) але без завеликих душевних колізій ідучих часто до пересадки, але за те повинні нам такі твори давати здорових, природних героїв не з селянського жаття, націхованого рабськими прикметами о найвно-примітивнім підкладі, але людей енергічних і несентиментальних. До таких творів повинні бути вилетені звичаї народу, пісні добре згармонізовані і виступи дружин-війська. Сцени повинні бути короткі (як найменше монологів) і живо змінюючі ся, щоб не нудили видців. Саме таких творів у нас „дасть Бог“ і не знати, чи наші письменники на се звертають належну увагу. Читали ми перед роком конкурси на написані драматичних творів, які розписало мабуть товариство „Прогресу“, але про вислід ніхто з нашого товариства не знав що небудь сказати, бо — здає ся — не подано сего публіці нашої до відома. — Брак однак таких творів для вистав по містах і селах є дійсно дуже великий. — Г.

— **Нові меліорації.** Краєвий виділ постановив предложити соймави на найближшій сесії 12 начерків законів на виконані нових меліораційних підприємств. На східну Галичину припадає: начерк регуляції потоку Голігирки в золочівській і перемишлянській пов. коштом 1,700,000 К, забудована потоку Ясениці в громаді Ясінці-масовій, турчанського повіту, коштом 116,000 К, забудована потоку Равань в Старім Самборі коштом 73,000 К, забудована потоку Кременки в притоках в самборських пов. коштом 427,000 К, також гірських потоків в Посаді вільхівській і сьвітській коштом 173,126 К і начерк забудована потоку Сушиці в громаді Сушиця велика в старо-самборських пов. коштом 330,000 К. Краєвий виділ постановив предложити також консерваційний начерк для забудована гірських потоків в доріччю Дністра.

— **Спущення на воду австро-угорського панцирника „Князь Євген“** відбуде ся дня 30. с. м. в Сан Марко коло Терста. Присутними будуть при тім архієп. Франц Фердинанд, Петро Фердинанд і архієп. Марія Христина, жена архієп. Петра Фердинанда.

— **Нові пошти в Галичині.** Міністерство торговлі постановило утворити в Галичині в 1918. р. 22 нових поштових урядів. В східній часті краю мають повстати нові поштові уряди в отсих місцевинах: Куропатники (повіт Бережани), Цебрів (пов. Тернопіль), Прибилів (пов. Тарнавч), Тишківці (пов. Городенка), Хоробрів (пов. Сокаль), Лаврів (пов. Старий Самбір), Майдан (пов. Дрогобич), Кукольніки (повіт Рогатин), Личківці (пов. Гуситин), Селці-Беньків (пов. Камінька струм.). Разом з новими 22 поштовими урядами буде в Галичині 1073 поштових урядів. Крім сего утворить ся в Галичині 30 нових складниць. Нині припадає в Галичині один поштовий уряд на 4985 мешканців і на 48-8 квадр. ким.

— **Геть з донощиками!** Російське правительство через свою праву руку в Галичині, через русофільських Юдів неможливо затроне прилюдне життя. Шпиґунство на всі сторони для гроша і без гроша; деморалізація в цілі шпиґунства дійшла навіть до шкільної лавки через вихованців русофільських буре. Відносини творять ся неможливі Демонстрація української молодіжї проти насильства царату дала привід генеральному штабови російської іриденти в Галичині до дальшого деморалізованія молодіжї. Вихованці русофільських буре дістали поручення шпигувати своїх товаришів по лавці і доносити імена тих, хто через жар, або для кпин із русофільської глупоти заявив би, що був на демонстрації в часі шибобиття, мимоходом кажучи, сировікованого самими русофілами під Ставропігією. Молоді хлопці, не додумуючись до жерела цікавости своїх товаришів-русофілів перехвалюють ся, що були на демонстрації, що були шибобиття і т. д. і т. д., мимо того що й не бачили навіть де-

монстрантів. Сі перехвалки, витвір буйної фантазії скрупульозно дістають ся в дорозі кандидатів на шпигунів до генерального штабу „подъяремної Прикарпатської Руси“. І ось на сторінках его органу печатають ся імена хвальків, яким русофільські шпигуни бажать підставити ногу на зломане будучини.

Ми далекі від того, щоби вихвалити демонстрації, крики, бійку, навіть в найблаго-роднійших цілях, осуджуємо рішучо й остан-ню, але мусимо наклеїти нові методи га-лицьких русофілів для здеморалізованя моло-дих душ. Доноси, шпигунство така мерзенна річ, що їх промоторів треба геть усунути. Що за етика панувати ме в шкільних мурах, ко-ли донос буде горою? Тому геть із доноси-ками, геть із шпигунами!

— **Франція і Апостольська Столиця.** N. Wiener Tagblatt пише, що французка республіка з уваги на свій протекторат над католиками близького Сходу порішила мимо зірвання ди-пломатичних зносин з Ватиканом, вислати до Ватикану урядового посередника, який працює над зближенням Франції до Апостоль-ської Столиці.

— **Кривава бійка студентів.** З Дармштадта доносять, що оводі о 6. год. рано прийшло на ренський уліці до кровавої бійки межі ні-мецькими а російськими студентами, з яких перші зацепили других. Російський студент Альфред Вайзер з Ченстохови, ранений в ли-це, помер на місці; інші студенти в тяжко ранені. Арештовано 6 осіб.

— **Зеліничі катастрофи в Росії.** З Черновець доносять, що на російській області недалеко австрійської границі лучив ся оводішної ночи тяжкий зеліничий випадок. Поїзд, який ви-їхав о год. 10 в ночи з російської Новоселиці, мусів переїздити через тунель коло Рибниці. Коли поїзд найшов ся в половині тунеля, упав нагло тяжкий каміний блок, ваги кіль-кох сотнарів і розторощив машину, почтовий віз і три інші вози. В катастрофі згинувло 15 осіб, а 19 тяжко покалічили ся.

На сибірській зеліничці розбив ся робіт-ничий поїзд. Три особи згинувли, 26 покалічи-ло ся.

Замітки язикові.

Написав
Іван Верхратський.

(Дальше).

В многих околвцах України (у нас по части в Гуцульщині) виступає ц місто с: цей, це, цього (цего), робитьця. В письменнім язичі я-б радив всюди уживати правильних форм: сей, сего, сему; робить ся.

В 3. лиці єдиничного числа теперішника (з вином глаголів з клас III, 2 і IV.), відпа-дає т-ь як: бере, несе, хоче; рідко декуда у нашого люду: берет, несет, хочет (береть, несеть, хочет*), часом також: берет ся, несет ся, хочет ся. Українці писали: бе-реця, несеця, хочеця, беретця, несетця, хо-четця; — тепер пи ш у т ь: берет ся, несеть ся, хочеть ся (але все: бере, несе, хоче). Ду-маю, коли всі на Україні і в Галичині гово-римо і пишемо: бере, несе, хоче, то нема причини в глаголах зворотних писати: бе-реть ся, несеть ся, хочеть ся. Всюди радив би я уживати: бере ся, несе ся, хоче ся.

Коли-ж приймемо писане: бере ся, несе ся, хоче ся — то очевидно не мож так стро-го порікати форм: бересь, несесь, хочесь. У-країнці часто скорочують ся на сь пр. мо-люсь, смирюсь, боюсь, признаюсь, стараюсь, прощавсь, пустивсь, оглянувся, мчавсь, про-довжилась, найшлась, ігралась, любовалась, грілись, втискались, замішались, лились, жу-рились, бились, веселитись, любитись, посма-литись, смійсь, зажурившись, помолвившись і пр. Лиш в 3. лиці єдиничного числа теперішника пи ш у т ь все: ся як: гріється, старається, хочеть ся, несеть ся. Если-ж уживемо: грієсь, стараєсь, хочєсь, несєсь, то примінімо скоро-чення ся на сь, а узискаємо форм корот-ших.

Місцевих, декуди на Україні у люду вжи-ваних, неправильних форм як: „віре“ (=вірять), „говоре“ (=говорять), „муче“ (=мучить), „сві-те“ (=світять)... я-б не радив уживати в пи-сьмі. Ті форми повстали по фальшивій ана-логії після форм: плете, несе, скубе, пече, тве, меле, гріє, гасне, сивіє, думає, клаче, пе-ре, снує, милує. Всі глаголи IV. класи, тож III, 2 мають в малоруск, правильно скрізь, форма на-и т ь, отож: варить, ловить

возить; велить, видить, кри-чить....

Галицькі писателі беруть часто неправиль-ні, українські форми: „могти, пекти“, місто правильних галицьких: мочи, печи. У нас давніше міzkовано, що українські форми: могти, пекти суть первістні, прастарі, тим ча-сом річ має ся противно: з: мог-ти, пек-ти повстали: мошти, пешти, моци, пеши, мочи, печи; з тих послідних правильних форм уробились (по фальшивій аналогії пі-сля: нести, вести) неправильні форми: могти, пекти, котрі легко можуть злудити своєю ніби стариною. Тим часом: могти, пекти суть най-м о л о д ш і, неправильні форми. Тому нале-жить уживати яко правильних наших галиць-ких форм: мочи, печи.

Було-б також пожаданим в причаснику минувшого часу страдного стану не двоїти м (се взяте з російщини!). І так писати не „дан-ний“ а даний, не „врадуваний“ а вра-дуваний. Також належить писати не „священник“ а с в я щ е н и к, в старословен-ським: с в я щ е н и к ь (свѣщенъ+икъ), у Росиян: священникъ).

(Конець буде).

*) Дуже рідко находить ся і у україн-ських писателів пр. Спасеть же Біг тебе ба-бусю (Писання І. П. Котляревського. 1862, стор. 47).

Телеграми

з дня 15. листопада

Будапешт (ТКБ). Вчора прийняв цісар на одногодинним послуханню міністра Білін-ського.

Будапешт (ТКБ). Прибув тут гр. Штіртк. **Лондон (Б. Райтера).** З Царгорода доно-сять, що бездротний телеграф з Адрианопо-лем в від середи перерваний. З сего вносять, що місто піддало ся Болгарам.

Берлін (ВАТ). В правительствених кругах перечать, будто би зібране німецької флотії коло Гельголанду мало означати єї мобіліза-цію. Се є звичайні вправи флотії.

Рена (ТКБ). Про оводішне нічне острілю-ване Скутарі доносять, що чорногорска арти-лерія змусила до замовчанки турецькі батерії на Тарабашу і в Скутарі. Доколя міста на-робили чорногорські стріли величезної шкоди. Деякі кріпости на Тарабашу зовсім знищено.

Білгород (ТКБ). Королевич Александер, який був недужий від борби під Кумановом, подужав і удав ся до Монастиря, щоби наново обняти команду корпусу.

Відень. „Wien. Allg. Ztg.“ доносить, що доси не прийшло ще до остаточного порозу-міння межі балканським союзом що до можли-вого поділу турецької області. Не розв'язані доси ще тут важні справи, іменню: Солуня, Монастиря і Скопље.

Відень (ТКБ). „Polit. Corr.“ одержала з Петербурга вість, що петербургський кабінет лишає ся вірним історичній ролі держави ца-ря, коли попирає прямовання православних балканських народів. Російська дипломатія ділає в тім напярмі, і що до сербських дома-гань перестерігає, щоби не прибрали характе-ру, який міг би поважно заколибати союз балканських держав. Коковцев і Сазонов ви-ключно ділають для мирових стремлінь царя; старають ся оминати всяке заострене погля-дів і адержують ся від безпосередного міша-ня в справу пристані для Сербії.

Лондон (ТКБ). „Daily Chronicle“ доно-сить з Царгорода, що при висиланню утікачів зі столиці до Малої Азії розбив ся одень паро-плав, при чім згинувло 200 осіб.

Царгород (ТКБ). Здає ся, що правитель-ство задумує видати проти Молодотурків строгі зарядження. Бувший міністер Джавід наша і редактор „Таніна“ Джогід, яких мали ув'язняти, утікли через Констанду за гра-ницю.

Царгород (ТКБ). Командант І. корпусу армії припоручив поліції ув'язняти бувшого міністра Талая-пашу, який покінчив свій кор-пус на полі борби і вернув до Царгорода. По-ліція вівзала Талая, щоби вернув до свого корпусу до 14 годин, бо в протавнім случаю ув'язняти его.

Каменець подільський (П. Аг.). Тут вибух п'ятнистий тиф.

БЮРО ТЕХНІЧНЕ архітекта **ВАСИЛЯ НАГІРНОГО** у **Львові**, Ринок 36 (дім „Народної Торговлі“) згл ул. На скалці 3. виготовляє пляни і ко-шториси на будівлі церков, домів парохіяль-них, народних домів, читалень і прочі будівлі.

Асекуруйте своє майхо від огню

В „Дністрі“!

Кожний Русин повинен асекуровати ся від огню, щоби на случай пожежі не понести страти, бо достаток одиниці то добробит цілого народу.

Кожний Русин повинен асекуровати ся тіль-ки в руським товаристві взаїмних обезпечень

„ДНІСТЕР“

Нема жадного иншого руского тсварства асекураційного, тільки один

„ДНІСТЕР“

„ДНІСТЕР“ рахує найдешевші оплати заобезпеченя селянських будинків.

„ДНІСТЕР“ звертає кождорічний чи-стий зиск своїм членам; на рік 1911 ви-носить зворот 10%.

„ДНІСТЕР“ оцінює та виплачує шко-ди по огни скоро і ретельно, а до комісії запрошує все двох господарів на оціня-телів.

„ДНІСТЕР“ дає підмоги руским школам і бурсам, де виховують ся селянські діти.

Люди асекуровані в „ДНІСТРІ“ можуть дістати позичку у всіх великих Банках і в Товаристві взаїмного кредиту „Дністер“.

Власні фонди „Дністра“ вносять з кінцем 1911 року 3,353.305 корон.

„ДНІСТЕР“ приймає обезпеченя на житє у всіх догідних комбінаціях (на дожитє, посмертні капітали, посаги, рентя).

В „ДНІСТРІ“ можна обезпечати від крадіжки з вломом дважимости всякого рода, а товариства кредитові готівку, цінні папери і векслі за дешевою опла-тою премії.

Адреса „Дністра“: Товариство взаїмних обезпечень „Дністер“ у Львові, у власнім домі ул. Руска ч. 20.

Рух зеліничних поїздів

обов'язуючий з днем 1. мая 1912 р. після часу середно-європейского.

Замітка. Поїзди поспішні означені грубим друком. Години нічні від 600 вечером до 559 рано означені підчеркненням чисел мінутних.

Вігїзд зі Львова

з головного двірця:

До Кракова: 12-35, 3-40, 8-22, 8-35, 2-05§, 2-45, 3-45*, 5-46†, 6-05, 7-00, 7-30, 11-10.

*) до Ряшева. §) від 15/5 до 30/9 включно що дня. †) до Мшани.

До Підволочиск: 6-10, 10-35, §2-16, 2-27, 2-50†, 8-40, 11-13.

†) до Красного. §) від 15/5 до 30/9 включно що дня.

До Черновець: 2-50, 6-10, 9-15, 9-37, 2-25, 3-05*, 6-28†, 7-55*, 11-00.

*) до Станіславова. †) до Коломиї. *) до Ходорова кожного попереднього дня пер-ед неділю і св'ятю.

До Стрия: 6-00, 7-30, 10-02 §), 1-45, 6-50, 11-25. §) Від 16/6 до 8/9 включно лише в не-ділю і рим.-кат св'ята.

До Самбора: 6-58, 9-05, 3-50, 10-56. До Сокаля: 7-35, 2-21, 8-00, 11-35*.)

*) до Рава рускої (лише в неділі).

До Яворова: 8-40, 5-45.

До Підгаць: 5-55, 4-53.

До Стоянова: 7-55, 6-00.

з двірця „Львів-Підзамче“:

До Підволочиск: 6-25, 10-55, 2-29*), 2-42, 3-07†, 9-01, 11-30.

†) до Красного. *) від 15/5 до 30/9 вклю-чно що дня.

До Підгаць: 6-09, 1-21*), 5-15, 10-40§).

*) лише до Винник. §) до Винник лише в суботу і неділю.

До Стоянова: 8-12, 6-17.

з двірця „Львів-Личаків“:

До Підгаць: 6-28, 1-40*), 5-36, 10-59§).

*) лише до Винник. §) до Винник лише в суботу і неділю.

Поїзд поспішний зі Львова до Підволочиск від'їздить о год. 2. мін. 16 по полудня в перову 2. Нр. сходів II.

Поїзд особовий зі Львова до Красного від'їздить о год. 2. мін. 50 по полудня із західного тору перову 4 Нр. сходів IV.

Поїзд особовий зі Львова до Станіславова від'їздить о годині 2. мін. 35 по полудня в перову 3 Нр. сходів III.

з головного двірця:

До Брухович: що дня: 6-02.

Локальні поїзди.

на головний дворець:

З Брухович: що дня 6-55.

ЦЕРКОВНА ТОРГОВЛЯ „ДОСТАВА“

Львів, ул. Руска 20, — Станіславів, ул. Смольни Перемишль, Ринок 26.

Удержує найкращий вибір всяких церковних річий. — Злучила найлучших артистів для ви-готовлення іконостасів, престолів, кивотів і др. Приймає у Львові золоченя чаш і всякі напра-вкн. Зєднала досі загальні признаія. 366(80сс)

Музичні струменти

як: скрипки цитри, кляр-нети, труби, мандоліни і т. д. а також ровери та прибори до тихже, поручає по дешевших цінах як деінде: Упр. висилковий дім „ОРКАН“ Львів, Коперника 18. Соколам і Січам, учени-кам і учителям великий опуст. Такж на рати. 388(20)

„Карпатія“

тов. обезп. на житє — Заступство в Снявці, п. Башня дол. приймає обезпеченя на житє, по-саги, від огню, граду, крадіжки і випадків. 94(238).

Накладом Piusverein-у появили ся гарно виконані ілюстровані перепісні листки з малюн-ками артиста-малюра Асмана, які представля-ють найбільше займаючі сцени з другої ту-рецької облоги Відня.

Сі листки висилає

Kanzlei des Piusvereines,

Wien, I. Bäckerstrasse 9.

по 1K 60 с за серію (20 листків) разом з поштовою оплатою. Поодинокий листок кош-тує 10 сот. Замовлення належить вислати на више згадану адресу.

Кригїзд до Львова

на головний дворець:

З Кракова: 2-22, 5-45, 7-25, 8-50, 1-10 10-05, 1-30, 2-00§), 5-40, 7-25†, 8-25, 9-50

*) з Тарнова. §) від 15/5 до 30/9 включно щодня, †) з Мшани 15/6 до 30/9 вклю-чно щодня.

З Підволочиск: 7-20, 11-30, 1-50 §), 2-15, 5-30 10-30, 10-48†)

†) з Красного. §) від 15/5 до 30/9 вклю-чно щодня.

З Черновець: 12-05, 5-15 §), 5-45†), 7-40, 10-25*), 1-55, 5-52, 6-26, 9-34

*) зі Станіславова. †) з Коломиї. §) з Хо-дорова кожного слідуючого дня по не-ділі і св'яті.

Зі Стрия: 7-28, 11-40, 4-25, 6-45, 10-19 §). 11-00 §) від 16/6 до 8/9 включно лише в неділі і рим.-кат. св'ята.

З Самбора: 7-50, 9-55, 2-10, 8-30

Зі Сокаля: 7-10, 1-25, 7-57

З Яворова: 8-12, 4-20

З Підгаць: 11-10, 10-20

Зі Стоянова: 10-01, 6-30

на дворець „Львів-Підзамче“:

З Підволочиск: 7-01, 11-11 1-36*), 2-00, 5-10 10-12, 10-31†)

†) з Красного. *) від 15/5 до 30/9 вклю-чно щодня.

З Підгаць: 7-26*) 10-49, 6-29*) 10-01, 12-00§)

*) з Винник. §) з Винник лише в суботу і неділю.

Зі Стоянова: 9-21, 6-11

на дворець „Львів-Личаків“:

З Підгаць: 7-08*), 10-31, 6-11*), 9-41, 11-43§)

*) з Винник. §) з Винник в суботу і не

З друкарні В. А. Шмаковського у Львові.